

Utbildningsutskottets betänkande 2022/23:UbU8

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som rör gymnasieskolan med hänvisning till gällande bestämmelser, vidtagna åtgärder och pågående arbete. Motionerna tar upp frågor om bl.a. dimensionering av utbildningen i gymnasieskolan, ämnen i gymnasieskolan, yrkesprogrammets utformning och studie- och yrkesvägledning i skolväsendet.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, SD, V, C, MP) och två särskilda yttranden (SD).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Utbildningsutbudet	7
Utskottets ställningstagande.....	10
Ämnen i gymnasieskolan	11
Utskottets ställningstagande.....	14
Anpassad undervisning för särbegåvade elever.....	14
Utskottets ställningstagande.....	16
Entreprenörskap i skolväsendet	16
Utskottets ställningstagande.....	18
Yrkesprogrammets utformning.....	18
Utskottets ställningstagande.....	21
Lärlingsutbildning	22
Utskottets ställningstagande.....	25
Naturbruksprogrammet.....	26
Utskottets ställningstagande.....	28
Idrottsutbildningar	28
Utskottets ställningstagande.....	30
Introduktionsprogrammet språkintröduktion.....	31
Utskottets ställningstagande.....	32
Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet.....	33
Utskottets ställningstagande.....	36
Reservationer	37
1. Utbildningens dimensionering, punkt 1 (SD)	37
2. Ansökan till utbildning, punkt 2 (C).....	37
3. Ämnen i gymnasieskolan, punkt 3 (S, V, MP)	38
4. Entreprenörskap i skolväsendet, punkt 5 (C).....	39
5. Yrkesprogrammets utformning, punkt 6 (C).....	40
6. Branschskolor, punkt 7 (S, C, MP).....	41
7. Lärlingsutbildning, punkt 8 (SD).....	42
8. Naturbruksprogrammet, punkt 9 (C)	42
9. Idrottsutbildningar, punkt 10 (SD)	43
10. Introduktionsprogrammet språkintröduktion, punkt 11 (SD)	44
11. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (SD)	44
12. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (V).....	45
13. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (C).....	46
14. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (MP).....	47
Särskilda yttranden	49
1. Anpassad undervisning för särbegåvade elever, punkt 4 (SD)	49
2. Yrkesprogrammets utformning, punkt 6 (SD)	49
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	50
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	50

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utbildningens dimensionering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 12 och

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Reservation 1 (SD)

2. Ansökan till utbildning

Riksdagen avslår motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 53.

Reservation 2 (C)

3. Ämnen i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:216 av Mikael Larsson (C),

2022/23:380 av Anna Wallentheim (S),

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 7,

2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 13,

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 1,

2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:1471 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3,

2022/23:1722 av Eva Lindh (S) och

2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 1.

Reservation 3 (S, V, MP)

4. Anpassad undervisning för särbegåvade elever

Riksdagen avslår motion

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 10.

5. Entreprenörskap i skolväsendet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:115 av Saila Quicklund (M),

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 54 och 69,

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 15 och 24,

2022/23:1550 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 5 och

2022/23:1993 av Johanna Rantsi (M).

Reservation 4 (C)

6. Yrkesprogrammets utformning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 27 och 28,
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 61, 71 och 72,
2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3,
2022/23:1082 av Camilla Brunsberg (M) och
2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 1.

Reservation 5 (C)

7. Branschskolor

Riksdagen avslår motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 67.

Reservation 6 (S, C, MP)

8. Lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 och
2022/23:1063 av Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S).

Reservation 7 (SD)

9. Naturbruksprogrammet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:215 av Mikael Larsson (C),
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 och
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 70.

Reservation 8 (C)

10. Idrottsutbildningar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:335 av Rickard Nordin (C) yrkande 7,
2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12 och
2022/23:1093 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 9 (SD)

11. Introduktionsprogrammet språkintrödn

Riksdagen avslår motion

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 10 (SD)

12. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,
2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 52 och 56,
2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 17,
2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11,
2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,
2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande
3 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 19.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (MP)

Stockholm den 23 mars 2023

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Aylin Fazelian (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S), Samuel Gonzalez Westling (V) och Joanna Lewerentz (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 51 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23 om utbildning i gymnasieskolan och studie- och yrkesvägledning i skolväsendet. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan. Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. utbildningens dimensionering, ämnen i gymnasieskolan, yrkesprogrammets utformning samt studie- och yrkesvägledning.

Utskottets överväganden

Utbildningsutbudet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbildningens dimensionering och ansökan till utbildning.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (C).

Motionerna

Utbildningens dimensionering

I kommittémotion 2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 12 anser motionärerna att fler utbildningsplatser behöver skapas för att klara framtidens behov av yrkesförare.

I kommittémotion 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 5 menar motionärerna att regeringen borde överväga en utredning av styrningen av antalet platser på gymnasieprogrammen. I samma motion yrkande 6 menar motionärerna att regeringen borde överväga att se över dimensioneringen av utbildningsutbudet och placeringen av gymnasieskolor.

Ansökan till utbildning

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 53 vill motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag för att öka möjligheten att läsa utanför det primära samverkansområdet inom gymnasiet.

Bakgrund och gällande rätt

Erbjudande av utbildning

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet (15 kap. 2 § skollagen [2010:800]). Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn (3 §). Utbildningen i gymnasieskolan består av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program (7 §). Det finns tolv yrkesprogram, t.ex. fordons- och transportprogrammet, och sex högskoleförberedande program, t.ex. teknikprogrammet (bil. 1). I gymnasieskolan finns också utbildning i form av introduktionsprogram för den som inte är behörig till ett nationellt program (15 kap. 7 § och 17 kap. 10–12 §§). Det finns fyra introduktionsprogram, bl.a. programinriktat val (17 kap. 2 §).

Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller en region enligt samverkansavtal med kommunen eller regionen. Kommuner som har ingått ett samverkansavtal bildar ett samverkansområde för utbildningen. Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål (15 kap. 30 §).

Hemkommunen har ett ansvar att erbjuda alla behöriga ungdomar ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar (16 kap. 42 § skollagen). Huvudmannen ska i första hand ta emot dem av de sökande till t.ex. ett nationellt program som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen (16 kap. 43 §). Andra sökande än de som ska tas emot i första hand får tas emot i andra hand till platser som återstår sedan alla de som ska tas emot i första hand har antagits till utbildningen (16 kap. 47 §). Hemkommunen har även ett ansvar att erbjuda introduktionsprogrammen programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintrouktion (17 kap. 16 §).

Nya bestämmelser om utbildningens dimensionering och samverkan kring utbildningsutbudet

I juni 2022 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen som börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025. Till grund för regeringens förslag låg betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) som överlämnades i juni 2020 och har remissbehandlats. Utredningen hade i uppdrag att föreslå hur utbildning inom bl.a. gymnasieskola och gymnasiesärskola bättre kan planeras och dimensioneras (dir. 2018:17, dir. 2020:2).

Lagändringarna innebär att hänsyn ska tas inte bara till ungdomarnas efterfrågan utan också till arbetsmarknadens behov när kommuner, regioner och enskilda huvudmän bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Kravet på att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov gäller de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever (15 kap. 30 b–32 a §§).

Lagändringarna innebär också att varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen. Det primära samverkansavtalet ska inte endast avse planering och dimensionering utan även erbjudande av nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever (2 kap. 2 a–2 b §§). En kommun i det primära

samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet. En kommun ska även kunna ha andra samverkansavtal med en eller flera kommuner och regioner (sekundära samverkansavtal) och då kunna erbjuda utbildning i gymnasieskolan enligt dessa avtal (15 kap. 30 a §).

Regionala planeringsunderlag

I regleringsbrevet för 2021 fick Skolverket i uppdrag att föreslå och redovisa hur regionala planeringsunderlag kan utformas för att kunna stödja huvudmän inom bl.a. gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i deras planering och dimensionering av gymnasial utbildning med utgångspunkt i förslag i betänkandet SOU 2020:33. Vid genomförande av uppdraget skulle Skolverket inhämta kunskaper och erfarenheter från relevanta aktörer på nationell och regional nivå. Av redovisningen skulle bl.a. framgå lämplig periodicitet och geografisk avgränsning av planeringsunderlagen samt exempel på utformning av ett sådant underlag. Behov av underlag och prognoser från berörda myndigheter och organisationer skulle också redovisas. Skolverket redovisade uppdraget i mars 2022 (dnr 2021:501).

I juni 2022 beslutade regeringen om ett tillägg i Skolverkets instruktion (6 a § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Myndigheten ska kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som behövs till stöd för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av utbildning som avser bl.a. gymnasieskolans nationella program och gymnasieskolans introduktionsprogram programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever.

På sin webbplats uppger Skolverket att regionala planeringsunderlag kommer att tas fram för samtliga län under 2023. Vidare framgår att underlagen ska visa de utbildningar som finns i bl.a. gymnasieskola och gymnasiesärskola på regional nivå. De ska också visa pendlingsområden, elevers efterfrågan av utbildning och hur det går för eleverna efter studierna. De ska ge en sammanvägd bild av kompetensbehoven utifrån statistiska analyser och regionernas bedömningar av länets kompetensbehov baserat på bl.a. dialoger med arbetsgivare och branscher. De kommer att innehålla Skolverkets bedömning av behovet av förändringar i utbildningsutbudet som kan användas i huvudmännens planerings- och dimensioneringsarbete (skolverket.se).

Nationella programråd

Av Skolverkets instruktion framgår att myndigheten ska ansvara för de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning (10 § förordningen med instruktion för Statens skolverk). I propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199) gjorde regeringen bedömningen att Skolverket bör få till uppgift att inrätta ett nationellt programråd för varje nationellt yrkesprogram. Råden kunde enligt regeringen fungera som

forum för en kontinuerlig dialog mellan Skolverket och avnämarna i syfte att matcha utbildningsutbudet med efterfrågan på arbetsmarknaden (s. 45–48).

Det är Skolverket som utser programrådets ledamöter. Dessa har i sin tur nominerats av arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. De är representanter från arbetslivet med kunskap om programmens yrkesområden, t.ex. som ansvariga för utbildnings- eller kompetensförsörjningsfrågor. I exempelvis Programrådet för fordons- och transportprogrammet finns företrädare för bl.a. Motorbranschens Riksförbund (MRF), Svenska Transportarbetareförbundet, Sveriges fordonsverkstäders förening, Transportföretagen (bussbranschen), Transportföretagen (motorbranschen), Transportstyrelsen och Transportföretagens yrkes- och arbetsmiljönämnd (skolverket.se).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att riksdagen i juni 2022 beslutade om ändringar i skollagen som innebär att hänsyn ska tas inte bara till ungdomarnas efterfrågan utan också till arbetsmarknadens behov när kommuner, regioner och enskilda huvudmän bestämmer vilka gymnasieutbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025. Till grund för regeringens förslag låg en utredning som hade haft i uppdrag att föreslå hur utbildning inom bl.a. gymnasieskolan bättre kan planeras och dimensioneras (SOU 2020:33). Dessutom har Skolverket fått i uppgift att kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag till stöd för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av bl.a. gymnasieutbildning. Därutöver ansvarar Skolverket sedan tidigare för de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning som bl.a. kan föra en dialog om matchningen av utbildningsutbudet och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Vidare vill utskottet peka på att lagändringarna också innebär att kommunerna ska samverka kring utbildningsutbudet inom ett s.k. primärt samverkansområde. Samtidigt ska en kommun även kunna erbjuda utbildning som anordnas utanför kommunens primära samverkansområde.

Med hänvisning till ovanstående anser utskottet att det inte finns någon anledning att vidta åtgärder med anledning av motionärernas önskemål i motionerna 2022/23:1014 (SD) yrkande 12, 2022/23:1025 (SD) yrkandena 5 och 6 samt 2022/23:884 (C) yrkande 53. Därmed avstyrker utskottet motionerna.

Ämnen i gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ämnen i gymnasieskolan.
Jämför reservation 3 (S, V, MP).

Motionerna

I motion 2022/23:380 av Anna Wallentheim (S) vill motionären att regeringen överväger att estetiska ämnen ska erbjudas alla gymnasieelever.

I motion 2022/23:1722 av Eva Lindh (S) lyfter motionären upp behovet av att skolan ger elever kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen.

I kommittémotion 2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 13 anser motionärerna att regeringen bör utreda vilka kurser som behöver införas och/eller utvecklas för att vi ska ha tillräckligt med dataspelsutvecklare samt sådan kompetens framöver i Sverige.

I motion 2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 7 vill motionärerna att möjligheten att utbilda skolelever i samhällsplik ses över och att samverkan mellan skolan och Försvarsmakten ökar.

I motion 2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 1 vill motionären att möjligheten att göra programmering till ett eget obligatoriskt ämnesområde inom tekniska och naturvetenskapliga gymnasieprogram ses över.

I motion 2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 uppmanar motionären regeringen att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram.

I partimotion 2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 anser motionärerna att estetiska ämnen bör återinföras på samtliga gymnasieprogram. Den kraftiga minskningen av andelen elever som läser ett estetiskt ämne i gymnasieskolan är djupt olycklig, menar motionärerna. Även äldre ungdomar behöver utveckla sin kreativitet och få flera verktyg för att uttrycka sig. Det handlar enligt motionärerna om såväl personlig utveckling och ökad inlärningsförmåga som att utveckla förmågor som behövs på en framtida arbetsmarknad.

I motion 2022/23:216 av Mikael Larsson (C) anser motionären att regeringen bör utreda hur gymnasieskolans program med inriktning ekonomi kan utvecklas mot ekonomisk redovisning.

I kommittémotion 2022/23:1471 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3 kräver motionärerna att estetiska ämnen ska införas på alla gymnasieprogram. Undervisning med inslag av estetik och kreativitet kan förbättra inlärning och förmåga till kritiskt tänkande, anser motionärerna. Det är enligt motionärerna viktigt att även elever som kommer från studieovana hem får tillfälle att lära känna estetiska ämnen. Därför är det nödvändigt att detta ämne är

obligatoriskt. Undervisning i estetiska ämnen kan även bidra till att elever mår bättre, att deras stress minskar och att de får en mer positiv inställning till skola och lärande, menar motionärerna.

Bakgrund och gällande rätt

Ämnen i gymnasieskolan

I gymnasieskolan finns det utbildning i form av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program (15 kap. 7 § skollagen). Vilka de nationella programmen är framgår av bilaga 1 till skollagen (16 kap. 5 §). Inom programmen finns det nationella inriktningar (16 kap. 7–8 §§). Vilka inriktningarna är framgår av bilaga 1 till gymnasieförordningen (4 kap. 2 § gymnasieförordningen [(2010:2039)]). Av förordningen (4 kap. 1 §) framgår att ett nationellt program består av

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen
- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Nio ämnen är s.k. gymnasiegemensamma ämnen och ingår i samtliga nationella program: engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska eller svenska som andraspråk. Omfattningen av de gymnasiegemensamma ämnena varierar emellertid mellan programmen (bil. 2 skollagen).

Estetiska ämnen

Sedan hösten 2011 är ett estetiskt ämne inte längre ett obligatoriskt inslag i de nationella programmen (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). I samband med 2011 års gymnasireform ansåg regeringen att gymnasieskolan tydligare än i dag måste förbereda eleverna för yrkeslivet och fortsatt yrkesutbildning respektive för fortsatta studier vid universitet och högskolor (prop. 2008/09:199 s. 79). Därför kunde antalet obligatoriska ämnen inte vara alltför stort, och estetisk verksamhet togs bort som ett obligatoriskt ämne. Kurser i estetiska ämnen skulle dock alltid erbjudas som individuellt val (s. 84). Utbildningsutskottet ställde sig bakom den avvägning som låg bakom förslaget att låta estetisk verksamhet utgå som ett s.k. kärnamne (bet. 2009/10:UbU3 s. 50).

I proposition 2017/18:184 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program föreslogs att ett estetiskt ämne som omfattar 50 gymnasiepoäng skulle ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i alla nationella program i gymnasieskolan, utom i det estetiska programmet. Ämnet skulle heta estetiska uttryck. Riksdagen avslog våren 2018 förslaget till lagändring (bet. 2017/18:UbU30,

rskr. 2017/18:429). Utskottet anförde i sitt ställningstagande bl.a. att de estetiska ämnena har en viktig roll att fylla i skolan. Förslaget innebar dock enligt utskottet att gymnasiearbetets omfattning halverades. Utskottet delade här flera remissinstansers kritik av förslagens konsekvenser, bl.a. att gymnasiearbetets omfattning skulle bli för liten för att fylla sina syften.

Ämnesplaner

Enligt 16 kap. 21 § skollagen ska det för varje ämne finnas en ämnesplan. Den ska ge utrymme för läraren och eleverna att själva planera undervisningen (1 kap. 4 § gymnasieförordningen). Av ämnesplanen ska följande framgå:

- ämnets syfte
- varje kurs som ingår i ämnet
- det centrala innehållet för varje kurs
- hur många gymnasiepoäng som varje kurs omfattar
- kunskapskraven för varje kurs.

Det är regeringen som beslutar om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Skolverket föreskriver om övriga ämnesplaner. Av föreskrifterna får det framgå att vissa kurser eller ämnen bara får anordnas på vissa utbildningar. Föreskrifter om ämnesplaner för yrkesämnena ska meddelas efter samråd med ett nationellt programråd (5 §). En ny kurs ska ge kunskaper i ett befintligt ämne eller i ett nytt ämne. En huvudman eller annan intressent får ansöka hos Skolverket om en ny kurs (6 §).

Pågående arbete

Från den 1 juli 2025 införs ämnesbetyg i gymnasieskolan (prop. 2021/22:36, bet. 2021/22:UbU7, rskr. 2021/22:156). Sedan 2020 har Skolverket haft i uppdrag i sitt regleringsbrev att förbereda ett införande av ämnesbetyg. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 10 januari 2025.

Inom ramen för sitt uppdrag har Skolverket remitterat förslag till ämnesplaner. Den första remissen avsåg ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena och redovisades till regeringen i september 2022. Våren 2023 har Skolverket remitterat förslag på drygt 500 ämnesplaner. Remissen avser de flesta ämnesplanerna. I arbetet med förslagen har Skolverket biståtts av experter och referensgrupper med skolhuvudmän, rektorer, lärare och elever samt Skolverkets samrådsgrupper med branscher, andra myndigheter, organisationer och lärosäten. Utöver att anpassa ämnesplanerna till ämnesbetygen har Skolverket uppdaterat ämnesplanernas innehåll utifrån t.ex. samhälls- och teknikutveckling för att rusta eleverna bättre för arbetsmarknaden och vidare studier och få den senaste kunskapen inom ämnet. Även bildningsperspektivet och hållbar utveckling har förstärkts. En tredje remiss planeras vid årsskiftet 2023/24 som bl.a. avser modersmål, minoritetsspråk och riksrekryterande utbildningar inklusive vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år (skolverket.se).

Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan

Ett yrkesprogram i gymnasieskolan ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (15 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen får besluta om att arbetsplatsförlagt lärande även ska finnas på högskoleförberedande program och får då också besluta om i vilken omfattning (4 kap. 12 § gymnasieförordningen).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att estetisk verksamhet togs bort som ett obligatoriskt ämne i gymnasieskolan i samband med 2011 års gymnasiereform. Utskottet ställde sig då bakom den avvägning som låg bakom förslaget att låta detta utgå som ett s.k. kärnämne. Utskottet ser inte någon anledning att ha en annan uppfattning nu. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:380 (S), 2022/23:1226 (V) yrkande 2 och 2022/23:1471 (MP) yrkande 3. Utskottet vill i sammanhanget påminna om att kurser i estetiska ämnen alltid ska erbjudas som individuellt val.

När det gäller önskemålet att utreda utvecklingen och införandet av vissa kurser kan utskottet konstatera att det pågår ett arbete inom Skolverket med att uppdatera ämnesplanernas innehåll utifrån t.ex. samhälls- och teknikutveckling. Med hänvisning till det pågående arbetet avstyrker utskottet motion 2022/23:976 (SD) yrkande 13.

När det gäller praktik på alla gymnasieprogram kan utskottet konstatera att alla yrkesprogram ska innehålla s.k. arbetsplatsförlagt lärande och att huvudmannen får besluta om att arbetsplatsförlagt lärande även ska finnas på högskoleförberedande program. Med hänvisning till gällande bestämmelser avstyrker utskottet motion 2022/23:1939 (M) yrkande 1.

När det gäller övriga yrkanden finner utskottet mot ovanstående bakgrund inte skäl att föreslå några åtgärder och avstyrker därmed motionerna 2022/23:216 (C), 2022/23:491 (SD) yrkande 7, 2022/23:1209 (SD) yrkande 1 och 2022/23:1722 (S).

Anpassad undervisning för särbegåvade elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om anpassad undervisning för särbegåvade elever.

Jämför särskilt yttrande 1 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 10 anser motionärerna att regeringen borde beakta möjligheten att i större utsträckning anpassa undervisningen för särbegåvade elever i svensk gymnasieskola. Samtliga huvudmän ska därför säkerställa att särbegåvade och

högpresterande elever ges förutsättningar att utvecklas vidare, menar motionärerna.

Bakgrund

Anpassad undervisning för särbegåvade elever

Den 1 juli 2022 remitterades departementspromemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå (dnr U2022/02568). Sista dag att svara på remissen var den 28 oktober 2022. I promemorian föreslogs ändringar i läroplanerna för grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan för att ytterligare betona skolans ansvar för särskilt begåvade och högpresterande elever. Rektorn ska t.ex. kunna besluta att en elev i gymnasieskolan får läsa högskolekurser vid sidan av gymnasiestudierna. Skolverket föreslås få i uppdrag att stärka och stödja skolors arbete med att ge elever som lätt når målen för utbildningen den ledning och stimulans de har rätt till. Syftet är att förbättra elevers möjligheter till breddning, fördjupning och studier på en högre nivå. Stödinsatserna ska riktas till flera olika personalkategorier inom skolan, bl.a. till skolchefer, rektorer, lärare och personal inom elevhälsan. Skolverket föreslås även få i uppdrag att informera universitet och högskolor om de utökade möjligheterna att läsa på en högre nivå inom gymnasieskolan.

Av propositionsförteckningen den 17 januari 2023 framgår att regeringen planerar att avlämna en proposition i juni 2023 om att elever i flera skolformer lättare ska få läsa i snabbare takt och på en högre nivå som avses behandlas i riksdagen efter sommaren men före utgången av 2023.

Försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildningar

I budgetpropositionen för 2023 aviserades att regeringen avser vidta åtgärder för att förbereda en permanentning och utökning av den pågående försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildningar inom grundskolan och gymnasieskolan (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 65). Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag i propositionen att tillföra medel för att stimulera tillkomsten av och kvaliteten i spetsutbildningar (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:UbU1, rskr. 2022/23:108). Anslaget till Skolverket ökades med 5 miljoner kronor fr.o.m. 2023 för arbete med att stärka kvaliteten i och tillkomsten av spetsklasser, och anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ökades med 20 miljoner kronor 2023 och beräknades öka med 45 miljoner kronor fr.o.m. 2024 för att stimulera kvaliteten i och tillkomsten av spetsklasser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att många elever i gymnasieskolan inte får en undervisning som är tillräckligt stimulerande. Elever som har potential att vara högpresterande riskerar att få en undervisning som inte utmanar och som inte ger dem möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att avlämna en proposition om att elever i flera skolformer lättare ska få läsa i snabbare takt och på en högre nivå. Utskottet anser att motionärernas önskemål därmed är tillgodosett och avstyrker motion 2022/23:1025 (SD) yrkande 10. I sammanhanget vill utskottet också lyfta fram försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildningar och medelsökningen 2023 för att stimulera tillkomsten av och kvaliteten i spetsutbildningar.

Entreprenörskap i skolväsendet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om entreprenörskap i skolväsendet.

Jämför reservation 4 (C).

Motionerna

I motion 2022/23:1550 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 5 menar motionärerna att företagande måste få en tydligare roll i utbildningssystemet.

I motion 2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 anser motionärerna att regeringen bör ges i uppdrag att se över möjligheten till ökad kunskap om företagsamhet i skolan. I samma motion yrkande 2 anser motionärerna att regeringen bör ges i uppdrag att utreda möjligheten att göra entreprenörskap till obligatoriskt gymnasieämne.

I motion 2022/23:115 av Sailsa Quicklund (M) vill motionären att möjligheterna att främja entreprenörskap redan i grundskolan ska ses över.

I motion 2022/23:1993 av Johanna Rantsi (M) anser motionären att alla gymnasieskolor bör kunna erbjuda utbildning i entreprenörskap.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 54 anser motionärerna att fler bör ges möjlighet att läsa om entreprenörskap i gymnasiet. I samma motion yrkande 69 menar motionärerna att det är viktigt att verka för att alla gymnasieelever ska ha möjlighet att välja UF-företagande i gymnasieskolan.

I kommittémotion 2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 anser motionärerna att det är viktigt att stärka kunskapen om kooperativt företagande i utbildningsväsendet. I samma motion yrkande 24 vill

motionärerna att möjligheten att tillgängliggöra kurser inom entreprenörskap, exempelvis genom Ung Företagsamhet, för fler gymnasieprogram ses över.

Bakgrund och gällande rätt

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) är en del av skolans uppdrag att bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap. Av läroplanen för gymnasieskolan (SKOLFS 2011:144) framgår att en del av skolans uppdrag är att bidra till att eleverna utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovationstänkande*. Därigenom ökar enligt läroplanen elevernas möjligheter att kunna starta och driva företag. Entreprenöriella förmågor är enligt läroplanen värdefulla för arbetslivet, samhällslivet och vidare studier. Av läroplanen för vuxenutbildningen (SKOLFS 2012:101) framgår att ett antal perspektiv ska belysas i utbildningen. Bland annat ska vuxenutbildningen bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovation*. Därigenom utvecklar eleverna förmågor som är värdefulla i arbets- och samhällslivet och vid vidare studier samt underlättar för dem att starta och driva företag, enligt läroplanen.

Skolverket ska enligt sin instruktion stimulera arbetet med entreprenörskap i skolväsendet (8 § förordning med instruktion för Statens skolverk). Inom ramen för uppdraget har Skolverket t.ex. tagit fram en rapport med förslag till en strategi för entreprenörskap i skolväsendet i samarbete med Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) som presenterades i november 2022. Vidare har t.ex. organisationer som arbetar med entreprenörskap i skolan bjudits in till en nätverksträff för att utveckla arbetet gentemot målgrupperna (Skolverket, Årsredovisning 2022, s. 40).

Skolverket fördelar också statsbidrag till organisationer och till huvudmän inom skolväsendet för att stödja utvecklingen av entreprenörskap och entreprenöriellt lärande inom skolväsendet. Av Skolverkets regleringsbrev för 2023 framgår att högst 11,5 miljoner kronor ska användas för utgifter i enlighet med förordningen (2011:192) om statsbidrag för entreprenörskap i skolan och för upphandling av tjänster för att stödja entreprenörskap inom skolväsendet.

Av regleringsbrevet för 2023 som gäller anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* inom utgiftsområde 24 Näringsliv framgår att 13,5 miljoner kronor har avsatts för bidrag via Skolverket till organisationer som främjar entreprenörskap och företagande bland unga inom skolväsendet. Under läsåret 2021/22 drevs det inom t.ex. Ung Företagsamhets (UF) verksamhet i gymnasie- och gymnasiesärskolan 11 570 UF-företag av totalt 36 273 elever (prop. 2022/23:1 utg.omr. 24 s. 39). Ung Företagsamhet är en ideell utbildningsorganisation som har utbildat gymnasieelever i entreprenörskap genom utbildningen UF-företagande sedan 1980.

Utskottets ställningstagande

Av läroplanerna framgår att entreprenörskap är en del av skolans uppdrag. Skolverket har också i uppgift att stimulera arbetet med entreprenörskap i skolväsendet. Utskottet anser att utvecklingen av elevernas kunskaper om entreprenörskap och företagande är en värdefull del i skolans uppdrag. Samtidigt är enligt utskottets uppfattning de insatser som görs redan i dag väl avvägda i förhållande till skolans uppdrag som helhet. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:115 (M), 2022/23:491 (SD) yrkandena 1 och 2, 2022/23:884 (C) yrkandena 54 och 69 och 2022/23:1121 (C) yrkandena 15 och 24, 2022/23:1550 (S) yrkande 5 och 2022/23:1993 (M).

Yrkesprogrammets utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om yrkesprogrammets omfattning, branschskolor, yrkescollege, yrkesskola och meritpoäng för områdeskurser.

Jämför reservation 5 (C) och 6 (S, C, MP) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

Yrkesprogrammets omfattning

I kommittémotion 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3 anser motionärerna att regeringen borde verka för att förkorta yrkesprogrammen till två år. Alla ungdomar är inte motiverade att studera teoretiska ämnen på gymnasiet. Nuvarande system med treåriga program bidrar enligt motionärerna till att fler ungdomar hoppar av gymnasiet. En tvåårig utbildning kan sedan byggas på inom ramen för vuxenutbildningen av den som vill, menar motionärerna.

Branschskolor

I kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 vill motionärerna att möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet ses över. Det skulle göra särskilt stor nytta, menar motionärerna, eftersom det ibland handlar om små yrkesområden som kan sakna ett tillräckligt stort elevunderlag för att en huvudman ska kunna anordna hela utbildningen i egen regi. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 71.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 67 vill motionärerna att förordningen när det gäller branschskolor justeras så att den på ett ännu bättre sätt kan bidra till angelägen kompetensutveckling för företagen.

Yrkescollege

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 61 anser motionärerna att möjligheten att låta fler yrkesutbildningar bli yrkescollege bör ses över och att lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege med företagsrepresentanter i regionala styrgrupper.

Yrkesskola m.m.

I motion 2022/23:1082 av Camilla Brunsberg (M) vill motionären att regeringen ser över möjligheten att ge företag en rimlig ekonomisk kompensation då de erbjuder lärlingsplatser på gymnasienivå som leder till en yrkesexamen.

I motion 2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 1 anser motionärerna att införandet av en yrkesskola behöver ses över.

Meritpoäng för områdeskurser

I kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 28 vill motionärerna att meritpoäng införs för områdeskurser på yrkesprogram. Då skulle sannolikt fler studenter på utbildningarna till agronom, djursjukvårdare och veterinär ha praktisk erfarenhet av lantbruk och lantbruksdjur, menar motionärerna, vilket i sin tur sannolikt skulle öka kvaliteten och anställningsbarheten för de studenter som examineras och också öka intresset för naturbruksutbildningarna och dess fördjupningskurser. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 72.

Bakgrund och gällande rätt

Yrkesprogrammets omfattning

De gymnasielinjer som tidigare hade varit tvååriga blev treåriga utbildningsprogram i början av 1990-talet (prop. 1990/91:85, bet. 1990/91:UbU16, rskr. 1990/91:356). Vid 2011 års gymnasiereform behölls längden på gymnasieprogrammen (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Alla dagens 18 nationella program i den reformerade gymnasieskolan är således treåriga (se 16 kap. 15 § och bil. 1 skollagen).

Försöksverksamhet med branschskolor

Under perioden 2018–2023 pågår en försöksverksamhet över hela Sverige med tio branschskolor som Skolverket har utsett (prop. 2016/17:161, bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319). Försöksverksamheten innebär att en huvudman för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller för kommunal vuxenutbildning enligt skollagen med bibehållet huvudmannaskap får sluta avtal med en branschskola om att skolan utför vissa uppgifter inom sådan utbildning (entreprenad). De uppgifter som får överlämnas på

entreprenad är undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil (yrkesämnen) och undervisning som avser sådant gymnasiearbete som ingår i utbildningen enligt skollagen. Branschskolorna erbjuder utbildningar på gymnasial nivå där det lokalt inte finns tillräckligt många elever, men där efterfrågan på arbetskraft är stor.

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten med branschskolor. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i november 2021 (dnr 2018:1288). Skolverket kunde konstatera att antalet elever i försöksverksamheten hade varit betydligt lägre än vad regeringen förväntat. Eleverna hade dessutom haft en ojämn spridning över försöksverksamhetens olika yrkesområden. Samtidigt hade branschskolorna medfört ett ökat utbud av yrkesutbildning för elever på olika platser i landet enligt de huvudmän som anlitat branschskolor. Huvudmännen bedömde också att branschskolorna var värdefulla och av god kvalitet för berörda elever. Skolverkets övergripande bedömning var att försöksverksamheten hade bidragit till att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom små yrkesområden, om än i begränsad utsträckning.

I januari och februari 2023 ställdes två skriftliga frågor till skolministern om försöksverksamheten med branschskolor, fråga 2022/23:220 av Caroline Helmersson Olsson (S) och fråga 2022/23:286 av Jim Svensk Larm (S). I båda svaren uppger skolministern att försöksverksamhetens syfte är vällovligt men att den inte har fått förväntade resultat. Inom flera yrkesområden har det varit fråga om ett mycket begränsat eller inget elevdeltagande alls. Därför har enligt skolministern några nya medel inte avsatts i budgetpropositionen för 2023, vilket innebär att försöksverksamheten avslutas efter innevarande läsår. Regeringen kommer enligt skolministern att fortsätta att följa utvecklingen av utbudet av utbildning inom små yrkesområden och vid behov vidta ytterligare åtgärder.

Yrkescollege – en branschcertifiering

För vissa yrkesutbildningar har branschen tagit fram en certifiering av utbildningen till yrket. Certifieringen görs utifrån branschens kvalitetskriterier där samverkan mellan arbetslivet och utbildningen är central. Branschens certifiering gäller för en viss period. Det är utbildningsanordnaren som väljer att certifiera sin utbildning och därmed kallas för college. Till exempel startade Industrirådet utbildningskonceptet Teknikcollege 2004 för olika tekniskt inriktade utbildningar, och bl.a. Sveriges Kommuner och Regioner startade utbildningskonceptet Vård- och omsorgscollege 2008 för vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet i gymnasieskolan. Liknande upplägg finns för utbildningar inom t.ex. motorbranschen, elteknik och VVS.

En ny yrkesskola

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen ska låta utreda inrättandet av en ny tvåårig yrkesskola på gymnasial nivå som är en del av det ordinarie utbildningssystemet (bet. 2018/19:UbU11, rskr. 2018/19:171). Regeringen beslutade den 8 april 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning. I kommittédirektivet (dir. 2021:23) anger regeringen att uppdraget att utreda hur fler elever kan fullfölja sin utbildning inom gymnasieskolan bör ha sin utgångspunkt i riksdagens tillkännagivande. Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 10 februari 2022 förlängdes utredningstiden till den 1 juni 2022 (dir. 2022:4). Betänkandet I mål – vägar vidare för att flera unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34) har remitterats t.o.m. den 28 oktober 2022 och förslagen bereds inom Regeringskansliet. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 327).

Meritpoäng för områdeskurser

Regeringen beslutade 2018 att avskaffa områdesbehörigheter fr.o.m. den 1 januari 2022 (förordningen [2018:1503] om ändring i högskoleförordningen). Till grund för beslutet låg ett förslag i betänkandet Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning (SOU 2017:20) om att systemet med områdesbehörigheter skulle avskaffas eftersom det inte längre fyllde samma funktion som när det infördes och därför inte var ändamålsenligt. Varje områdesbehörighet omfattade ett särskilt utbildningsområde och bestod av såväl behörighetskurser som meritkurser. De särskilda behörighetskraven borde enligt utredningen i stället utformas utifrån utbildningars behov av förkunskaper. Utredningen föreslog därför att Universitets- och högskolerådet i stället skulle fastställa vilka särskilda behörighetskrav i form av kunskaper från kurser från gymnasieskolan som ska gälla för utbildning som leder till en yrkesexamen i högskolan (s. 295–296).

Utskottets ställningstagande

I fråga om yrkesprogrammets omfattning kan utskottet konstatera att tvååriga gymnasielinjer blev treåriga utbildningsprogram i början av 1990-talet. Längden på gymnasieprogrammen behölls sedan vid 2011 års gymnasie-reform, och i dag är samtliga nationella program i gymnasieskolan treåriga, såväl yrkesprogrammen som de högskoleförberedande programmen. Utskottet anser att det inte finns skäl att göra en annan bedömning i dag och avstyrker därmed motion 2022/23:1025 (SD) yrkande 3.

När det gäller försöksverksamheten med branschskolor anser utskottet att det är rimligt att avsluta en försöksverksamhet som inte får förväntade resultat, även om den är vällovlig. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:843 (C) yrkande 27 och 2022/23:884 (C) yrkandena 67 och 71. Samtidigt är det

viktigt att fortsätta följa utbildningsutbudet inom små yrkesområden för att kunna vidta åtgärder om det behövs.

I fråga om yrkescollege har olika branscher tagit fram en certifiering av utbildningen till vissa yrken. Det är då utbildningsanordnaren som väljer att certifiera sin utbildning och därmed kallas för college. Utskottet ser inte någon anledning att föreslå en ändring av denna ordning och avstyrker därmed motion 2022/23:884 (C) yrkande 61.

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att den bör låta utreda inrättandet av en ny tvåårig yrkesskola på gymnasial nivå. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat. Utskottet vill inte föregripa regeringens fortsatta behandling och avstyrker därmed motion 2022/23:2001 (M) yrkande 1. Utskottet anser mot ovanstående bakgrund att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2022/23:1082 (M). Motionen avstyrks därmed.

Utskottet kan konstatera att systemet med s.k. områdesbehörigheter avskaffades 2022 och anser mot ovanstående bakgrund att det inte finns skäl att föreslå att det ska återinföras. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:843 (C) yrkande 28 och 2022/23:884 (C) yrkande 72.

Lärlingsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lärlingsutbildning.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionerna

I motion 2022/23:1063 av Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S) anser motionärerna att lärlingsplatser och APL-platser bör beredas vid offentlig upphandling av entreprenörer.

I kommittémotion 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 menar motionärerna att regeringen borde överväga att reformera och utveckla lärlingsutbildningarna. Enligt motionärerna lär man sig ett hantverksyrke bäst på arbetsplatsen. Motionärerna vill därför att fler gymnasieutbildningar till hantverksyrken ska ges inom ramen för lärlingsutbildning, att utbildningarna ska avslutas med ett gesällprov och att det ska finnas möjlighet till anställning under utbildningstiden.

Bakgrund och gällande rätt

Arbetsplatsförlagt lärande (apl) i gymnasieskolan

Ett yrkesprogram i gymnasieskolan ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (15 kap. 11 § skollagen). Om arbetsplatsförlagt lärande inte kan erbjudas på

ett yrkesprogram, får utbildningen anordnas bara om planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över eller utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan (4 kap. 13 § gymnasieförordningen).

Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i minst 15 veckor. En elev som går på gymnasial lärlingsutbildning (se nedan) ska i stället genomföra mer än hälften av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande. Varje vecka som genomförs på en arbetsplats ska anses motsvara 23 timmars garanterad undervisningstid (4 kap. 12 §).

Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet och att detta uppfyller de krav som finns för utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras (4 kap. 12 §). Arbetsplatsförlagt lärande (apl) är alltså inte en kurs i sig, utan ett sätt att genomföra delar av utbildningen i syfte att förbereda eleven för sitt yrkesområde.

För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig (4 kap. 14 §).

Lärlingsutbildning

Inom yrkesprogrammen får det finnas gymnasial lärlingsutbildning, som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser (16 kap. 11 § skollagen). Lärlingsutbildning är alltså inte ett eget program utan ett sätt att genomföra ett yrkesprogram i gymnasieskolan.

Ett skriftligt avtal (utbildningskontrakt) ska upprättas för varje elev och arbetsplats och undertecknas av eleven, skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmannen ska se till att utbildningskontrakt upprättas. I utbildningskontraktet ska det bl.a. anges vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen, hur många veckor av utbildningen som ska genomföras där varje termin och vilka tider som ska gälla för utbildningen på arbetsplatsen samt vilken lärare på skolenheten och vilken handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen (16 kap. 11 a §). En elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare (16 kap. 11 b §). Detta gäller inte om arbetet omfattas av ett avtal om gymnasial lärlingsanställning (se nedan under rubriken Lärlingsanställning).

Pågående arbete

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen ska utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka konsekvenser det skulle medföra (bet. 2015/16:UbU13, rskr. 2015/16:169).

Regeringen gav i februari 2020 Skolverket i uppdrag att redovisa en analys av utvecklingen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolverket skulle också, om det bedömdes lämpligt, föreslå hur lärlingsutbildningen kan utvecklas vidare samt lämna förslag på fortsatt hantering (U2020/00527/S). Skolverket redovisade uppdraget i maj 2021 (U2021/02840). Av Skolverkets redovisning framgick att myndigheten anser att nuvarande form av lärlingsutbildningen i huvudsak bör behållas oförändrad, men myndigheten lämnade samtidigt förslag på åtgärder för att utveckla lärlingsutbildningen.

Ärendet bereds i Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma i frågan så snart som möjligt. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 318).

Lärlingsanställning

Gymnasial lärlingsanställning är en egen anställningsform som regleras i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning. En elev som går en lärlingsutbildning inom gymnasieskolans yrkesprogram kan få en gymnasial lärlingsanställning för hela eller en del av den tid som eleven genomför arbetsplatsförlagt lärande (apl). Om det upprättas ett avtal om gymnasial lärlingsanställning för en elev i gymnasieskolan anses eleven vara arbetstagare. Den gymnasiala lärlingsanställningen upphör när det arbetsplatsförlagda lärandet enligt utbildningskontraktet avslutas. Elever som har en gymnasial lärlingsanställning har rätt till en lön.

Hantverksprogrammet

Hantverksprogrammet är ett av tolv yrkesprogram i gymnasieskolan. Det har fem inriktningar: finsnickeri, florist, frisör, barberare och hår- och makeupstylist, textil design och övriga hantverk. Inom inriktningen övriga hantverk väljer eleven en profil och får kunskaper om och färdigheter i arbetsuppgifter, tekniker och hantering av verktyg samt kunskaper om material som förekommer inom den valda profilen. Inom inriktningen är ett stort antal hantverksyrken representerade, t.ex. glasblåsare, guld- eller silversmed, sotare, tapetserare och urmakare. Det är Skolverket som beslutar vilka utbildningar som får ges inom inriktningen (4 kap. 2 § gymnasieförordningen).

Av propositionsförteckningen den 17 januari 2023 framgår att regeringen planerar att den 21 mars 2023 avlämna propositionen Några ändringar som rör gymnasieskolans nationella program och ämnen. I den lagrådsremiss med samma namn som överlämnades till Lagrådet i februari 2023 föreslås bl.a. att hantverksprogrammet upphör som nationellt program och att ett nytt nationellt program, frisör- och stylistprogrammet, införs i gymnasieskolan. Övriga

inriktningar på hantverksprogrammet kan enligt regeringens bedömning revideras och fortgå som andra utbildningar inom gymnasieskolan.

Gesällprov

En yrkesutövare som genomfört ett gesällprov med godkänt resultat och fått ett gesällbrev kan sedan godkännas i ett mästarprov, få ett mästarbrev och bli mästare. Mästarbrevet är det högsta beviset på yrkesskicklighet inom ett hantverksyrke. Det utfärdas av Sveriges Hantverksråd enligt de krav som anges i lagen (1995:1255) om mästarbrev för hantverkare och förordningen (1995:1256) om mästarbrev för hantverkare. Av förordningen framgår också att Myndigheten för yrkeshögskolan ska ha insyn i verksamheten.

Hantverksrådet fastställer provbestämmelser för gesäll- och mästarbrev i samarbete med branschorganisationer, utbildningsorgan och företag och ansvarar även för gesäll- och mästarutbildningar. Yrken som finns representerade är bl.a. målare, möbelsnickare, guldsmeder, plåtslagare, urmakare, silversmeder, bagare, konditorer, skräddare, florister, frisörer, låssmeder och hovslagare.

Sveriges Hantverksråd är en ideell förening som verkar för hantverksyrkenas förkovran och för ökad förståelse hos allmänheten för yrkesutbildningens och yrkeskompetensbevisens betydelse. Verkställande organ är Stiftelsen Hantverk & Utbildning som bl.a. ansvarar för Gesäll- och Mästarbrevskansliet. Huvudmän är Företagarna, Hantverkarnas Riksorganisation och Svenskt Näringsliv.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att dagens gymnasiala lärlingsutbildning inte är ett eget program utan ett sätt att genomföra ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Vidare noterar utskottet att ett av yrkesprogrammen i gymnasieskolan är hantverksprogrammet och att Sveriges Hantverksråd har i uppgift att utfärda mästarbrev för hantverkare.

Utskottet vill framhålla att riksdagen tidigare har tillkännagett för regeringen att den bör utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka konsekvenser det skulle medföra. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat. Utskottet vill inte föregripa regeringens fortsatta behandling och avstyrker därmed motion 2022/23:1025 (SD) yrkande 4.

Utskottet anser mot ovanstående bakgrund att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2022/23:1063 (S) och avstyrker den därmed.

Naturbruksprogrammet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om naturbruksprogrammet.
Jämför reservation 8 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 vill motionärerna att lantbruksnäringens inflytande över naturbruksutbildningarna stärks och att de sammanhållna naturbruksskolorna värnas genom höjda kvalitetskrav. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 70.

I motion 2022/23:215 av Mikael Larsson (C) anser motionären att regeringen bör bevaka så att naturbruksskolor finns i hela landet.

Bakgrund och gällande rätt

Nya inriktningar och examensmål från läsåret 2021/22

Naturbruksprogrammet är ett av tolv nationella yrkesprogram i gymnasieskolan. Programmet bestod tidigare av fyra inriktningar: djur, lantbruk, skog och trädgård. I december 2019 beslutade regeringen att en ny inriktning, naturturism, skulle skapas med ett nytt ämne, naturturism, och att inriktningen djur skulle delas i inriktningarna djurvård respektive hästhållning. Vidare skulle inriktningen skog byta namn till skogsbruk (förordningen [2019:1266] om ändring i gymnasieförordningen). Programmet har fr.o.m. den 1 juli 2021 alltså sex inriktningar: djurvård, hästhållning, lantbruk, naturturism, skogsbruk och trädgård, varav hästhållning och naturturism är nyinrättade. Från samma datum gäller också nya examensmål för programmet (förordningen [SKOLFS 2019:42] om ändring i förordningen [SKOLFS 2010:14] om examensmål för gymnasieskolans nationella program).

Programrådet för naturbruksprogrammet

Av Skolverkets instruktion framgår att myndigheten ska ansvara för de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning (10 § förordningen med instruktion för Statens skolverk). Det är Skolverket som utser programrådets ledamöter. Dessa har i sin tur nominerats av arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. De är representanter från arbetslivet med kunskap om programmets yrkesområden, t.ex. som ansvariga för utbildnings- eller kompetensförsörjningsfrågor. I Programrådet för naturbruksprogrammet finns för närvarande representanter från Arbetsförmedlingen, Djurbranschens Yrkesnämnd, Facket för skogs-, trä- och grafisk bransch, Gröna arbetsgivare,

Hästnäringens Yrkesnämnd, Kommunal, Lantbrukarnas Riksförbund, Naturbrukets Yrkesnämnd, Naturturismens Yrkesnämnd, Sveriges Jordägareförbund och Trädgårdsanläggarna i Sverige (se skolverket.se).

Antal elever och skolenheter

Hösten 2021 påbörjade 3 891 elever studier på naturbruksprogrammet. Totalt läste 10 350 elever på programmet läsåret 2021/22. Av eleverna i år 3 läste 58 procent inriktningen djur, 22 procent inriktningen lantbruk, 18 procent inriktningen skog och 2 procent inriktningen trädgård (Skolverket, Uppföljning av gymnasieskolan 2022, s. 132 och 134).

Sedan 2016 har spridningen i landet i stort sett varit oförändrad. Läsåret 2021/22 gavs programmet i 74 kommuner på 103 skolor. Av dessa har 63 skolor enskild huvudman och 40 skolor har offentlig huvudman. 60 procent av eleverna läste på en skola med enskild huvudman (Skolverket, Uppföljning av gymnasieskolan 2022 s. 135).

Naturbruksskolornas förening

Naturbruksskolornas förening är en ideell förening med syfte att genom samverkan stärka naturbruksskolornas identitet och främja deras utveckling och kontaktnät såväl inom Sverige som internationellt. Föreningen har ett sjuttiototal medlemsskolor över hela landet, såväl på landsbygden som i städer. Skolorna erbjuder utbildning inom naturbruksprogrammet på gymnasienivå. Många erbjuder även vuxenutbildning och uppdragsutbildning. Av 67 medlemsskolor har 35 enskild huvudman och 32 offentlig huvudman, varav 21 har kommunal huvudman och 11 har regional huvudman (naturbruk.se).

Skolinspektionens kvalitetsgranskning av yrkesämnet djur

År 2019 genomförde Skolinspektionen en tematisk kvalitetsgranskning av undervisningens kvalitet i bl.a. yrkesämnet djur på naturbruksprogrammet (Tematisk kvalitetsgranskning 2019, dnr 400-2018:7901). Granskningen visade på utvecklingsbehov, bl.a. gavs många elever inte tillräckliga möjligheter att sköta och hantera djur, anläggningar och utrustning. Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar redovisades dels i enskilda beslut till de granskade skolorna och skolhuvudmännen, dels i en övergripande och sammanfattande rapport som ska vara ett utvecklingsstöd även för de skolor som inte har granskats. Slutsatserna avsåg de skolhuvudmän och skolor som granskats och gav därmed inte en nationell bild av förhållandena. I granskningen samarbetade Skolinspektionen med representanter för Naturbrukets Yrkesnämnd, Djurbranschens Yrkesnämnd och Hästnäringens Yrkesnämnd.

Utskottets ställningstagande

Naturbruksprogrammet är ett av yrkesprogrammen i gymnasieskolan. Från läsåret 2021/22 har programmet fått nya inriktningar och därmed också nya examensmål. Över hälften av eleverna läser inriktningen djur. Utskottet konstaterar att kvaliteten i yrkesämnet djur har granskats av Skolinspektionen. Drygt en femtedel av eleverna läser inriktningen lantbruk. Utskottet noterar att lantbruksnäringen finns representerad i Skolverkets programråd för naturbruksprogrammet. Slutligen kan utskottet konstatera att utbildningen finns tillgänglig över hela landet. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionärernas önskemål inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagen. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:215 (C), 2022/23:843 (C) yrkande 26 och 2022/23:884 (C) yrkande 70.

Idrottsutbildningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationellt godkända idrottsutbildningar och e-sportgymnasier.
Jämför reservation 9 (SD).

Motionerna

Nationellt godkända idrottsutbildningar

I motion 2022/23:1093 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2 anser motionärerna att nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) ska finnas kvar och fortsätta att vara viktiga för ungdomars möjlighet till elitidrottande i kombination med gymnasiestudier.

E-sportgymnasier

I kommittémotion 2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12 anser motionärerna att e-sport bör tillåtas som inriktning på gymnasieutbildning. Redan i dag kan e-sport erbjudas som utökad kurs på vissa gymnasier, men det är enligt motionärerna inte tillåtet att starta ett e-sportgymnasium på samma vis som andra gymnasier.

I motion 2022/23:335 av Rickard Nordin (C) yrkande 7 anser motionären att e-sport bör tillåtas som inriktning på gymnasieutbildning, likt andra specialgymnasier.

Bakgrund och gällande rätt

Idrottsutbildning i gymnasieskolan

I gymnasieskolan finns det utbildning i form av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program (15 kap. 7 § skollagen). För den elev som vill kombinera sin gymnasieutbildning med en elitidrottsutbildning finns det två idrottsutbildningar inom gymnasieskolan: riksidrottsgymnasium (RIG) och nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU). Det innebär att studier inom ett visst nationellt program kombineras med ämnesstudier i ämnet specialidrott. Ämnesplanen för specialidrott får bara tillämpas inom idrottsutbildningar vid riksidrottsgymnasium eller nationellt godkända idrottsutbildningar. Specialidrott får ingå med 200 gymnasiepoäng i programfördjupningen och med 200 gymnasiepoäng i det individuella valet. Dessutom får ämnet läsas som utökat program med högst 300 gymnasiepoäng (5 kap. 31 § gymnasieförordningen). En elev som går en utbildning på riksidrottsgymnasium eller en nationellt godkänd idrottsutbildning kan alltså läsa 700 poäng specialidrott.

Ämnet idrott och hälsa är ett s.k. gymnasiegemensamt ämne som ingår i samtliga nationella program. I ämnet finns det fyra kurser om vardera 100 poäng: Idrott och hälsa 1 och Idrott och hälsa 2 samt Idrott och hälsa 1 – specialisering och Idrott och hälsa 2 – specialisering. Det finns gymnasieskolor som erbjuder utbildning i e-sport, t.ex. inom kursen Idrott och hälsa 1 – specialisering.

Bestämmelser om riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

För att få bedriva en idrottsutbildning ska utbildningen uppfylla kraven för riksidrottsgymnasium eller nationellt godkänd idrottsutbildning i 5 kap. gymnasieförordningen.

En utbildning där ämnet specialidrott ingår får vara riksidrottsgymnasium om det finns ett nationellt intresse av att tillgodose elitidrottens krav och det ställs särskilda krav på gemensam träning. En sådan utbildning som en kommun anordnar ska vara riksrekryterande. En kommun eller en enskild huvudman får ansöka om att anordna idrottsutbildning vid ett riksidrottsgymnasium. Skolverket får efter förslag från Sveriges Riksidrottsförbund besluta om var idrottsutbildning vid riksidrottsgymnasium får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Beslutet ska gälla för tre antagningsomgångar (5 kap. 23–25 §§). Inom gymnasieskolan har 56 utbildningar blivit godkända som riksrekryterande idrottsutbildning med start hösten 2023. Totalt inkom 69 ansökningar 2022.

En utbildning där ämnet specialidrott ingår får godkännas som en nationell idrottsutbildning om den har en tydlig elitidrottskaraktär och ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen. Utbildningen ska tillstyrkas av specialidrottsförbundet. En kommun eller en enskild huvudman får ansöka om nationellt godkänd idrottsutbildning hos

Skolverket. Skolverket beslutar om var nationellt godkända idrottsutbildningar får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Av beslutet ska det framgå vid vilken eller vilka skolenheter utbildningen ska anordnas. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar (5 kap. 27–29 §§).

Pågående arbete

Tillkännagivande om regleringen av idrottsgymsnasier

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för idrottsgymsnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier (bet. 2018/19:UbU17, rskr. 2018/19:269). Utbildningsdepartementet remitterade den 17 juli 2020 en promemoria med förslag till ändringar i regelverket när det gäller de nationellt godkända idrottsutbildningarna och riksidrottsgymsnasier (U2020/04134). Remisstiden gick ut den 15 november 2020. Regeringen har inte haft möjlighet att prioritera arbetet. Avsikten är att återkomma till riksdagen i frågan så snart som möjligt. Frågan bereds inom Regeringskansliet. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 328).

Svenska E-sportförbundet

Svenska E-sportförbundet ansökte den 1 januari 2023 om medlemskap i Sveriges Riksidrottsförbund inför riksidrottsmötet 2023. Förbundet bildades under 2022 genom en sammanslagning av E-sportförbundet SESF (etablerat 2008) och Svenska E-sportförbundet (etablerat 2016). De båda förbunden har tidigare ansökt om medlemskap var för sig (Svenska E-sportförbundet, Medlemsansökan till Riksidrottsförbundet & SISU Idrottsutbildarna Riks, s. 1, 3 och 12).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kan utskottet konstatera att det finns två idrottsutbildningar för den elev som vill kombinera sin gymnasieutbildning med en elitidrottsutbildning: riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning. För eleven innebär det att studier inom ett visst nationellt program kombineras med ämnesstudier i ämnet specialidrott. En av förutsättningarna för att få anordna sådan idrottsutbildning är att det finns ett specialidrottsförbund inom Sveriges Riksidrottsförbund som är relevant för utbildningen. När det gäller önskemålen om att starta e-sportgymsnasier noterar utskottet att Svenska E-sportförbundet nyligen har ansökt om medlemskap i Sveriges Riksidrottsförbund. Utskottet noterar också att det finns gymnasieskolor som erbjuder utbildning i e-sport inom det gymnasiegemensamma ämnet idrott och hälsa.

Utskottet kan också konstatera att riksdagen tidigare har tillkännagett för regeringen att den bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för

idrottsgymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör kombinationen elitidrott och gymnasiestudier. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat.

Utskottet vill inte föregripa resultatet av regeringens beredning och pågående arbete och avstyrker därmed motionerna 2022/23:335 (C) yrkande 7, 2022/23:976 (SD) yrkande 12 och 2022/23:1093 (M) yrkande 2.

Introduktionsprogrammet språkintrouktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om introduktionsprogrammet språkintrouktion.

Jämför reservation 10 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 anser motionärerna att regeringen borde överväga att införa två nivåer i introduktionsprogrammet språkintrouktion för att ge varje individ en större chans att lyckas: elever som har genomgått grundskola respektive elever som inte har genomgått grundskola. Skillnaderna i förkunskaper skiljer sig kraftigt åt mellan dessa elever.

Bakgrund och gällande rätt

Introduktionsprogrammet språkintrouktion

Språkintrouktion är ett av fyra introduktionsprogram i gymnasieskolan. Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning är syftet med språkintrouktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. Programmet ska utformas för en enskild elev (17 kap. 2–4 §§ skollagen).

När en nyanländ elev tas emot till språkintrouktion ska elevens kunskaper bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Bedömningen ska göras skyndsamt så att en individuell studieplan kan upprättas för eleven inom två månader från mottagandet. Resultatet av bedömningen ska ligga till grund för den individuella studieplanen (17 kap. 14 a § skollagen). Huvudmannen ska fortlöpande bedöma elevens kunskapsutveckling för att eleven så snart som möjligt ska komma vidare i sin utbildning (6 kap. 7 § gymnasieförordningen).

Skolverket har gett ut allmänna råd med kommentarer om utbildning för nyanlända elever i syfte att stödja arbetet med mottagande av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever (Skolverket, 2016). Råden för

språkintröduktion (avschnitt 1 och 5) anger vilka rutiner huvudman och rektor bör ha inför mottagandet av elever på språkintröduktion samt hur rektor, lärare och övrig skolpersonal bör organisera, planera och genomföra undervisningen på språkintröduktion. De råd som ges är bl.a. att huvudmannen bör ha rutiner för den inledande bedömmingen av språkkunskaper hos nyanlända, att rektorn bör ha rutiner för att säkerställa att kunskapsutvecklingen hos en elev på språkintröduktion fortlöpande bedöms och att lärare och övrig skolpersonal bör utbyta kunskaper och erfarenheter om en nyanländ elev för att följa elevens språk- och kunskapsutveckling i varje ämne.

Språkintröduktion ska innehålla undervisning i grundskoleämnena svenska eller svenska som andraspråk. Undervisning i enbart dessa ämnen kan bedrivas under en kort inledande period. I övrigt ska språkintröduktion utformas utifrån de bedömmingar som ska göras och innehålla de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning. Utbildningen får innehålla grundskoleämnena som eleven inte har godkända betyg i och kurser i gymnasieämnena. Språkintröduktion får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen (6 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Pågående arbete

I juni 2022 beslutade regeringen om kommittédirektiv för utredningen Fler vägar till arbetslivet (dir. 2022:74, dir. 2023:31). Uppdraget ska redovisas senast i juni 2024. En särskild utredare ska lämna förslag som bidrar till att trygga kompetensförsörjningen och till att fler elever får med sig de kunskaper de behöver för att kunna försörja sig själva. Syftet med utredningen är att det i gymnasieskolan ska finnas flera vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs nio. Utredaren ska bl.a. analysera konsekvenser av eventuella förslag för introduktionsprogrammen och vid behov lämna förslag till förändringar av dessa program.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att språkintröduktion är ett av fyra introduktionsprogram i gymnasieskolan och att programmet utformas utifrån varje individs behov för att säkerställa en gynnsam kunskapsutveckling. Därutöver noterar utskottet att en pågående utredning kan komma att lämna förslag till förändringar av just introduktionsprogrammen. Utskottet vill inte föregripa resultatet av utredningen och avstyrker därmed motion 2022/23:1025 (SD) yrkande 9.

Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om studie- och yrkesvägledning i skolväsendet.

Jämför reservation 11 (SD), 12 (V), 13 (C) och 14 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 17 anser motionärerna att regeringen borde beakta utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning i grundskolan. Det är enligt motionärerna viktigt att elever hittar rätt i valen av vidareutbildning till framtida yrkesväg och att de i möjligaste mån lämnar skolan med goda utsikter på arbetsmarknaden.

I kommittémotion 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7 anser motionärerna att regeringen borde verka för en utökad och förtydligad studievägledning i gymnasieskolan. Elever behöver få möjlighet och stöd i att hitta rätt i valen av vidareutbildning till framtida yrkesvägar.

I motion 2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2 anser motionärerna att regeringen bör utreda införandet av en effektivare studie- och yrkesvägledning.

I motion 2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 föreslår motionären att regeringen ser över förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen i grundskolan och på gymnasiet.

I motion 2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 3 anser motionärerna att studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas så att elever kan göra välinformerade gymnasieval utifrån framtida kompetensbehov på arbetsmarknaden.

I partimotion 2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 anser motionärerna att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för studie- och yrkesvägledare vid varje skolenhet. Det är enligt motionärerna viktigt att alla elever får möjlighet att leva upp till sin fulla potential, oavsett kön. Därför måste alla elever få möjlighet att göra välinformerade val till gymnasiet.

I partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 menar motionärerna att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet samt ha ett tydligare genusperspektiv. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 56.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 52 menar motionärerna att gymnasieskolans koppling till arbetsmarknaden och arbete med att minska felval till gymnasiet behöver stärkas. Enligt motionärerna ångrar alltför många elever sina studieval, och den dåliga matchningen på svensk arbetsmarknad är bland de sämsta i OECD.

I partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 19 anser motionärerna att regeringen bör återkomma med förslag till instrument som ger ett lyft för landets studie- och yrkesvägledning både för unga och senare i livet för att göra den mer jämställd. Det är avgörande att elever har kunskaper om vilka konsekvenser utbildnings- och yrkesval kan ha för bl.a. karriär- och löneutveckling för att nå målen med en jämställd utbildning och i förlängningen ett jämställt arbetsliv, menar motionärerna.

Bakgrund och gällande rätt

Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet

Studie- och yrkesvägledning inom skolväsendet är huvudmannens ansvar. Av skollagen framgår att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning (2 kap. 29 § skollagen). Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå eller särskild utbildning på grundläggande nivå (anpassad utbildning på grundläggande nivå fr.o.m. den 1 juli 2023) eller utbildning i svenska för invandrare erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 10 a och 30 §§ skollagen).

Skolverket har gett ut allmänna råd med kommentarer om arbetet med studie- och yrkesvägledning i skola och vuxenutbildning (SKOLFS 2013:180). De utgår från bestämmelser i skollagen och läroplanerna för alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen. De ska fungera som ett stöd för planering och genomförande av studie- och yrkesvägledningen så att den är likvärdig och av hög kvalitet.

Skolverkets stödmaterial och utbildningspaket

Skolverket har gett ut ytterligare stödmaterial i form av exempelsamlingar för skolan som helhet (Studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar, 2017) och för olika skolformer (t.ex. Studie- och yrkesvägledning i vuxenutbildningen, 2019, och Fem lärande exempel från grundskolan, 2022). Därutöver har Skolverket tagit fram t.ex. rapporten Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen (2017) och kunskapsöversikten Att välja för framtiden, skolans stöd genom vägledning och lärande (2020).

I den s.k. Lärportalen på Skolverkets webbplats finns det olika utbildningsmoduler, och man kan själv organisera kompetensutvecklingen på det sätt som fungerar bäst. Modulområdet Skola och arbetsliv har tagits fram för lärare, skolledare och studie- och yrkesvägledare i samverkan med Arbetsförmedlingen och olika lärosäten och finns sedan 2014. Modulerna behandlar t.ex. hur man kan öka elevernas motivation för skolan och rusta dem för kommande studie- och yrkesval.

Anställning för studie- och yrkesvägledning

För att få anställas i skolväsendet utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet. Den som inte uppfyller kravet får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder (2 kap. 30 § skollagen).

I högskolan finns det en utbildning som leder till studie- och yrkesvägledarexamen (bil. 2 högskoleförordningen). Det är en yrkesexamen på grundnivå som omfattar 180 högskolepoäng, dvs. tre års studier. För examen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som studie- och yrkesvägledare inom skolväsendet. Studenten ska också ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) och handledd praktik.

Pågående arbete

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18, rskr. 2016/17:251).

Den 30 november 2017 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för att ge alla elever inom skolväsendet möjlighet att göra väl övervägda utbildnings- och yrkesval fattade utifrån goda kunskaper om arbetsliv och utbildningsvägar. I uppdraget ingick frågan om hur studie- och yrkesvägledarens roll kan stärkas och i högre grad integreras i verksamheten samt hur nätbaserade och interaktiva studie- och yrkesvägledningstjänster används och kan utvecklas (dir. 2017:116, dir. 2018:60). I januari 2019 lämnade utredaren betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4), som innehöll förslag om bl.a. uppdrag till Skolverket om digitala vägledningsverktyg och förtydliganden av studie- och yrkesvägledarnas roll och ansvar. Betänkandet har remitterats.

I regleringsbrevet för 2020 fick Skolverket i uppdrag att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning, och medel för detta avsattes i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120). Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2024.

Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat. Övriga förslag i betänkande SOU 2019:4 bereds inom Regeringskansliet (skr. 2022/23:75 s. 323).

Studie- och yrkesvägledning i övriga delar av utbildningssystemet

Myndigheten för yrkeshögskolan erbjuder inte studie- och yrkesvägledning utan hänvisar till kommunen eller Arbetsförmedlingen för stöd (yrkeshogskolan.se). Större kommuner har ofta ett särskilt vägledningscentrum. Det finns t.ex. i Stockholm, Göteborg och Malmö. Man behöver inte vara elev för att kontakta vägledningen.

I högskolan ska studenter ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering. Högskolan ska även se till att den som avser att påbörja en utbildning har tillgång till den information om utbildningen som behövs (6 kap. 3 § högskoleförordningen). På Universitets- och högskolerådets webbplats framgår att även den som inte är student kan kontakta vägledare på ett universitet eller en högskola kostnadsfritt (uhr.se).

På folkhögskolorna finns det också studie- och yrkesvägledning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla huvudmannens ansvar för att elever i alla skolformer (utom förskolan och förskoleklassen) ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. För att studie- och yrkesvägledningen ska vara likvärdig och av hög kvalitet har Skolverket gett ut allmänna råd om arbetet med studie- och yrkesvägledning i skola och vuxenutbildning, liksom annat stödmaterial.

Utskottet vill påpeka att riksdagen tidigare har tillkännagett för regeringen att den bör låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat.

Med hänvisning till gällande regelverk samt regeringens beredning och pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2022/23:537 (SD) yrkande 2, 2022/23:610 (V) yrkande 11, 2022/23:884 (C) yrkandena 52 och 56, 2022/23:1024 (SD) yrkande 17, 2022/23:1025 (SD) yrkande 7, 2022/23:1673 (C) yrkande 11, 2022/23:1939 (M) yrkande 2, 2022/23:2001 (M) yrkande 3 och 2022/23:2277 (MP) yrkande 19.

Reservationer

1. Utbildningens dimensionering, punkt 1 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 12 och
2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Trots en stor arbetskraftsbrist inom många yrkesområden lockar inte yrkesprogrammen tillräckligt många elever. Till exempel behövs det fler utbildningsplatser inom gymnasieskolan för att klara framtidens behov av yrkesförare. Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd beräknar att bristen på arbetskraft inom åkerinäringen uppgår till 50 000 lastbilsförare de närmaste tio åren. Detta problem delar åkeriföretagen med bussbranschen.

I stället för att stärka yrkesprogrammen utökas antalet platser på de högskoleförberedande programmen. Risken är stor att ett flertal elever utbildas till något som inte kommer att leda till arbete och egen försörjning. Dessutom finns det en tendens till att varje kommun startar egna gymnasieskolor i stället för att samarbeta med andra kommuner och huvudmän. Denna utveckling är kostnadsdrivande och riskerar även att försämra kvaliteten på gymnasieprogrammen. Av denna anledning borde regeringen överväga en utredning av styrningen av antalet platser på de olika gymnasieprogrammen. Regeringen borde även överväga att se över dimensioneringen av utbildningsutbudet och placeringen av gymnasieskolor. Vi anser att den dimensionering som gjorts inom ramen för yrkeshögskolan kan tjäna som exempel.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

2. Ansökan till utbildning, punkt 2 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 53.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen ska återkomma med förslag för att öka möjligheten att läsa utanför det primära samverkansområdet inom gymnasiet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

3. Ämnen i gymnasieskolan, punkt 3 (S, V, MP)

av Åsa Westlund (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S) och Samuel Gonzalez Westling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:380 av Anna Wallentheim (S),
2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och
2022/23:1471 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3 och
avslår motionerna
2022/23:216 av Mikael Larsson (C),
2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 7,
2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 13,
2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD) yrkande 1,
2022/23:1722 av Eva Lindh (S) och
2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Konst och kultur är inte ytlig smyckning eller enkel förströelse. Det är vägar för att förstå världen och att kunna arbeta kreativt och nyskapande med avancerade processer. När de estetiska ämnena togs bort som obligatoriska genom gymnasiereformen 2011 tog man också bort en del av de kunskapsnycklar som vissa – om inte alla – elever behöver för att genom kreativitet reflektera över sin och andras samtid, liksom förmågan att våga tänka nytt och utanför boxen.

På vissa nationella program är det några få procent av eleverna som har läst en kurs i något av ämnena bild, fotografisk bild, dans, teater eller musik. Den

kraftiga minskningen av andelen elever som läser ett estetiskt ämne i gymnasieskolan är djupt olycklig, menar vi. Även äldre ungdomar behöver utveckla sin kreativitet och få flera verktyg för att uttrycka sig. Det handlar såväl om personlig utveckling och ökad inlärningsförmåga som utveckling av förmågor som behövs på en framtida arbetsmarknad. Enligt den senaste mätningen från 2017 omsatte de kulturella och kreativa branscherna 400 miljarder kronor och sysselsatte ca 190 000 personer.

Utöver de estetiska ämnenas egenvärde spelar dessa ämnen också en stor roll för barns och ungas utveckling inom många andra skolämnena. Det vi lär oss i de estetiska ämnena hjälper lärandet i stort. Undervisning med inslag av estetik och kreativitet kan förbättra inläring och förmåga till kritiskt tänkande. Det är viktigt att även elever som kommer från studieovana hem får tillfälle att lära känna estetiska ämnen. Därför är det nödvändigt att detta ämne är obligatoriskt i gymnasieskolan.

Undervisning i estetiska ämnen kan även bidra till att elever mår bättre, att deras stress minskar och att de får en mer positiv inställning till skola och lärande.

Mot denna bakgrund vill vi att estetiska ämnen ska återinföras på samtliga nationella gymnasieprogram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

4. Entreprenörskap i skolväsendet, punkt 5 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 54 och 69 samt

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkandena 15 och 24 samt

avslår motionerna

2022/23:115 av Saila Quicklund (M),

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2022/23:1550 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 5 och

2022/23:1993 av Johanna Rantsi (M).

Ställningstagande

En viktig insats för ökat entreprenörskap i samhället är utbildningssystemet. Entreprenörskap i skolan med Ung Företagsamhet (UF) har visat sig ge goda

resultat såväl för individer som för samhället. Det är därför viktigt att fler ges grundläggande kunskap i företagsamhet genom exempelvis projekt likt Ung Företagsamhet. Många elever, bl.a. från estet- och yrkesprogrammen, kommer under sitt yrkesverksamma liv att driva ett eget företag. Trots detta är det alltför få elever i gymnasieskolan som ges möjlighet att driva UF-företag. Jag anser att fler bör ges möjlighet att läsa om entreprenörskap i gymnasiet. Jag menar att möjligheten att tillgängliggöra kurser inom entreprenörskap, exempelvis genom Ung Företagsamhet, bör ses över för fler gymnasieprogram. Regeringen bör verka för att alla gymnasieelever ska ha möjlighet att välja UF-företagande i gymnasieskolan.

Kooperationen är en viktig del av och för vårt samhälle. Att kunna dela arbete och ansvar med andra – det är kärnan i de kooperativa värderingarna. Villkor och regler för företag ska vara generella, men den kooperativa företagsformen saknar en del av de förutsättningar som resterande näringsliv har. Det är därför viktigt att utbildning i olika företagsformer även lyfter fram Kooperationen. Jag anser därför att kunskapen om kooperativt företagande i utbildningsväsendet bör stärkas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Yrkesprogrammets utformning, punkt 6 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 27 och 28 samt

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 61, 71 och 72 samt

avslår motionerna

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 3,

2022/23:1082 av Camilla Brunsberg (M) och

2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns en stor potential i att utveckla branschskolor inom naturbruksområdet. Det skulle göra särskilt stor nytta inom naturbruksområdet eftersom det kan handla om små yrkesområden som saknar tillräckligt stort elevunderlag för att en huvudman ska kunna anordna hela utbildningen i egen regi. För eleverna innebär det bättre möjligheter att välja utbildningar där det finns goda möjligheter till inträde och etablering på arbetsmarknaden. Jag vill

därför att regeringen ser över möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet i hela landet.

Jag anser också att regeringen bör se över möjligheten att låta fler yrkesutbildningar bli yrkescollege och att lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege med företagsrepresentanter i regionala styrgrupper.

I dag är det enbart möjligt att skaffa sig meritpoäng till högre utbildning via fördjupningskurser i matematik, engelska och moderna språk. Genom att återinföra de områdeskurser som tidigare fanns, skulle sannolikt fler studenter på utbildningarna till agronom, djursjukvårdare och veterinär ha praktisk erfarenhet av lantbruk och lantbruksdjur. Det skulle sannolikt öka kvaliteten och anställningsbarheten för de studenter som examineras och öka intresset för naturbruksutbildningarna och dess fördjupningskurser. Jag anser därför att meritpoäng bör införas för områdeskurser på yrkesprogram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

6. Branschskolor, punkt 7 (S, C, MP)

av Åsa Westlund (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S), Niels Paarup-Petersen (C), Camilla Hansén (MP) och Rose-Marie Carlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 67.

Ställningstagande

En viktig del i att säkra kompetensförsörjningen för företag är att det finns olika alternativ för att kunna byta yrkesbana under karriären. Branschskolor är ett sådant alternativ som med rätt förutsättningar kan underlätta en kompetenshöjning för företag genom att tillgängliggöra efterfrågade utbildningar. Skolverkets redovisning av försöksverksamheten med branschskolor läsåret 2019/20 visade att bidraget för branschskolor var kraftigt underutnyttjat. Rapporten konstaterade även att förordningen för statsbidraget är ett hinder. Skolverket föreslog samtidigt förändringar för att bättre nyttja avsatta resurser. Det är förslag som regeringen borde kunna genomföra om ambitionen när det gäller branschskolor kvarstår. Vi vill att förordningen för branschskolor justeras så att den på ett ännu bättre sätt kan bidra till angelägen kompetensutveckling för företagen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

7. Lärlingsutbildning, punkt 8 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motion

2022/23:1063 av Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S).

Ställningstagande

Vi anser att regeringen borde överväga att reformera och utveckla lärlingsutbildningarna. Det är viktigt att finna andra vägar för elever som är skoltrötta eller som inte vill söka sig till teoretiska program. I såväl Danmark som Tyskland finns väl fungerande lärlingsutbildningar som till skillnad från den svenska varianten är mer knutna till arbetsplatsen än till skolan. Vi menar att de svenska lärlingsutbildningarna måste reformeras. Ett hantverksyrke lär man sig bäst på arbetsplatsen, inte i skolan. Vi vill därför att fler gymnasieutbildningar till hantverksyrken ska ges inom ramen för lärlingsutbildning och att de ska avslutas med ett gesällprov samt att det ska införas möjligheter till anställning under utbildningstiden.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

8. Naturbruksprogrammet, punkt 9 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 och
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 70 och
avslår motion

2022/23:215 av Mikael Larsson (C).

Ställningstagande

Lantbruksnäringen och enskilda gårdar tar redan i dag ett stort ansvar för naturbruksutbildningen genom praktikplatser och medverkan i programråd, men vi måste skapa förutsättningar för att de ska kunna göra ännu mer. Det är branschen som vet vad eleverna behöver kunna, och arbetsgivarna behöver därför ges större makt och inflytande över naturbruksutbildningarnas innehåll och kvalitet.

Kommunerna behöver samverka för att säkerställa ett utbud av utbildning som motsvarar arbetsmarknadens behov och då väga in de utbildningar som bedrivs av fristående huvudmän. Det skapar bättre förutsättningar för de traditionella naturbruksskolorna som i dag ofta drivs av fristående huvudmän och som internat. Utbildningen vid dessa skolor håller oftast en hög kvalitet eftersom de bedriver utbildning med flera olika inriktningar vid ett fullt fungerande lantbruk med stallar, ladugård m.m. Eleverna från dessa skolor får en utbildning som är efterfrågad av näringen.

Naturbruksgymnasierna bör stärkas för att få in fler unga i yrket. Jag anser därför att lantbruksnäringens inflytande över naturbruksutbildningarna bör stärkas och att de sammanhållna naturbruksskolorna bör värnas genom höjda kvalitetskrav.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

9. Idrottsutbildningar, punkt 10 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvisst (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2022/23:335 av Rickard Nordin (C) yrkande 7 och

2022/23:1093 av Alexandra Anstrell m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Redan i dag kan e-sport erbjudas som utökad kurs på vissa gymnasier, men det är inte tillåtet att starta ett e-sportgymnasium på samma vis som andra gymnasier. Sverigedemokraterna anser att e-sport har goda förutsättningar för professionellt utövande. Som ett led i att likställa e-sport med övrig sport är det rimligt att även e-sportgymnasier kan starta, vilket också skapar möjligheter att fokusera på frågor som ledarskap, uppförande på nätet och

vikten av kost och motion för att prestera på högsta nivå. Vi vill därför att e-sport tillåts som inriktning på gymnasieutbildning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

10. Introduktionsprogrammet språkintröduktion, punkt 11 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Språkintröduktionsprogrammet är till för ungdomar som nyligen har anlänt till Sverige. Utbildningen har därför stort fokus på det svenska språket, men har inte anpassats till det stora antalet nyanlända som anlänt till Sverige de senaste åren. Skillnaderna i förkunskaper hos eleverna på programmet skiljer sig kraftigt åt: alltifrån elever som har genomgått grundskola till elever utan tidigare skolgång. För att ge varje individ en större chans att lyckas ska en nivåindelning införas i dessa program. Indelning ska göras genom att elever med olika förkunskaper delas in i grupper på två olika nivåer: elever som har genomgått grundskola respektive elever som inte har genomgått grundskola. Vi anser att regeringen borde överväga att införa två nivåer i intröduktionsprogrammet språkintröduktion på gymnasiet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

11. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 17 och

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna
2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,
2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 52 och 56,
2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11,
2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,
2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 3 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

Studie- och yrkesvägledningen bör stärkas och effektiviseras i grundskolan. Det är viktigt att elever hittar rätt i valen av vidareutbildning till en framtida yrkesväg och att de i möjligaste mån lämnar skolan med goda utsikter på arbetsmarknaden. Lärare och övrig personal bör visa engagemang kring målet med skoltiden – att lära sig saker, forma sin framtid och skaffa sig ett yrke. Vi anser att regeringen i sitt arbete borde beakta utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning i grundskolan.

En så effektiv matchning av arbetskraft och arbetsmarknad som möjligt är av stor vikt. För att kunna skapa en högre grad av matchning måste därför studievägledningen och yrkesvägledningen stärkas och effektiviseras. Elever i gymnasieskolan behöver få möjlighet och stöd i att hitta rätt i valen av vidareutbildning till framtida yrkesvägar. Studie- och yrkesvägledarnas roll och ansvar behöver förtydligas och samordnas, kompetensutveckling behöver möjliggöras och digitalt vägledningsstöd behöver utvecklas. Vi anser att regeringen borde verka för en utökad och förtydligad studievägledning i gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

12. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (V)

av Samuel Gonzalez Westling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 och avslår motionerna

2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 52 och 56,
 2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 17,
 2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,
 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11,
 2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,
 2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 3 och
 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

För Vänsterpartiet som ett feministiskt parti är det viktigt att alla elever får möjlighet att leva upp till sin fulla potential, oavsett kön. Därför måste alla elever få möjlighet att göra välinformerade val till gymnasiet. Eleverna behöver få tid och möjlighet att möta kompetenta studievägledare som kan få eleverna att tänka i nya banor.

Det är också viktigt att se samhällsnyttan med studie- och yrkesvägledning, inte bara för eleverna själva. I de branscher som har störst obalans mellan könen råder det också brist på arbetskraft. Bristerna i studie- och yrkesvägledningen får i dag direkta konsekvenser för möjligheten att rekrytera ny personal till arbetsmarknaden.

Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för studie- och yrkesvägledare vid varje skolenhet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

13. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 52 och 56 samt

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 och

avslår motionerna

2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 17,

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,

2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,

2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 3 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

Med en mer aktiv studie- och yrkesvägledning och ett tydligare genusperspektiv genom hela utbildningsväsendet än i dag kan våra unga lättare bryta könsnormer vid studie- och yrkesval. Specifika informationsinsatser behövs vid val till grund-, gymnasie- och högskola. Löpande utbildningsinsatser med genusperspektiv behövs även för rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledarna bör i högre grad vara en länk mellan skola och arbetsliv och vara integrerade i hela skolans verksamhet. Jag anser därför att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet samt ha ett tydligare genusperspektiv.

Överlag har Sverige en väl fungerande gymnasieskola i hela landet. Men alltför många elever lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg i dag, samtidigt som antalet elever som gör felval till gymnasiet är stort. Klarar en elev inte skolan är dörren till många jobb och vidare studier stängd. Vi behöver också svara upp till arbetsmarknadens efterfrågan på kompetent arbetskraft. Alltför många elever ångrar sina studieval och den dåliga matchningen på svensk arbetsmarknad är bland de sämsta i OECD. Jag anser därför att gymnasieskolans koppling till arbetsmarknaden och arbete med att minska felval till gymnasiet bör stärkas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

14. Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet, punkt 12 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 19 och avslår motionerna

2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 52 och 56,

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 17,

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 7,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11,

2022/23:1939 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och

2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M) yrkande 3.

Ställningstagande

Ungas val av utbildning och yrken lägger grunden till deras framtida inkomster. Unga väljer olika och tror olika om sig själva och sin förmåga. Givetvis spelar samhällets förväntningar in. Att från början välja olika riskerar att cementera ojämställdheten framöver. Frågan lyfts av kommissionen för jämställda livsinkomster som även hänvisar till Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning (SOU 2019:4) som poängterar att det är avgörande att elever har kunskaper om vilka konsekvenser utbildnings- och yrkesval kan ha för bl.a. karriär- och löneutveckling för att nå målen med en jämställd utbildning och i förlängningen ett jämställt arbetsliv.

Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag till instrument som ger ett lyft för landets studie- och yrkesvägledning både för unga och senare i livet för att göra den mer jämställd.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Särskilda yttranden

1. Anpassad undervisning för särbegåvade elever, punkt 4 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Vi avstår från att reservera oss i fråga om motion 2022/23:1025 yrkande 10 men vill i ett särskilt yttrande framföra följande. Svensk skola har präglats av starkt fokus på elever som är i behov av stöd för att klara av undervisningen. Även särbegåvade elever har behov. De behöver ges möjligheter till högre studietakt och större utmaningar. Sveriges skolsystem – inte minst i gymnasieskolan – behöver slå vakt om dessa särbegåvade elever och erbjuda dem avancerad och högkvalitativ utbildning för att kunna attrahera dem att fortsätta studera, forska och arbeta i Sverige. Här krävs ett nytänkande för svensk gymnasieskola. Samtliga huvudmän ska därför säkerställa att särbegåvade och högpresterande elever ges förutsättningar att utvecklas vidare. Vi anser att det är viktigt att beakta möjligheten att i större utsträckning anpassa undervisningen för särbegåvade elever i svensk gymnasieskola.

2. Yrkesprogrammets utformning, punkt 6 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Vi avstår från att reservera oss i fråga om motion 2022/23:1025 yrkande 3 men vill i ett särskilt yttrande framföra följande. Gymnasieskolan i Sverige har stora problem med att många elever inte fullföljer sin utbildning. Många elever hoppar av skolan helt och hållet eller lämnar den med stora luckor i betyget. Detta är ett mycket stort problem, inte minst eftersom konkurrensen på arbetsmarknaden är stor, men också för att det i dag snarare är regel än undantag att det krävs en genomförd gymnasieutbildning för att få ett arbete. En del ungdomar vill snabbt ut på arbetsmarknaden och börja försörja sig själva. Alla ungdomar är däremot inte motiverade att studera teoretiska ämnen på gymnasiet. Genom att i praktiken tvinga dessa ungdomar att läsa treåriga program bidrar det nuvarande systemet till att fler ungdomar hoppar av gymnasiet. De tvååriga yrkesprogrammen med minskat teoretiskt innehåll borde därför återinföras. Den som så vill kan sedan bygga på sin tvååriga utbildning inom ramen för vuxenutbildningen för att därigenom stärka sin teoretiska profil. Vi anser att det är viktigt att verka för detta i det fortsatta arbetet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:115 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att främja entreprenörskap redan i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:215 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om naturbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:216 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla gymnasieskolans program med inriktning ekonomi mot ekonomisk redovisning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:335 av Rickard Nordin (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning, liksom andra specialgymnasier, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:380 av Anna Wallentheim (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att estetiska ämnen ska erbjudas alla gymnasieelever och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:491 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ökad kunskap om företagsamhet i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att göra entreprenörskap till obligatoriskt gymnasieämne och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utbilda skolelever i samhällspikt samt öka samverkan mellan skolan och Försvarmakten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en effektivare studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:610 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för studie- och yrkesvägledare vid varje skolenhet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lantbruksnäringens inflytande över naturbruksutbildningarna och att värna de sammanhållna naturbruksskolorna genom höjda kvalitetskrav och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa meritpoäng för områdeskurser på yrkesprogram och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka gymnasieskolans koppling till arbetsmarknaden och arbete med att minska felval till gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag för att öka möjligheten att läsa utanför det primära samverkansområdet inom gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler möjlighet att läsa om entreprenörskap i gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet samt ha ett tydligare genusperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att låta fler yrkesutbildningar bli yrkescollege och att lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege med

- företagsrepresentanter i regionala styrgrupper och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att justera förordningen gällande branschskolor och tillkännager detta för regeringen.
 69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att alla gymnasieelever ska ha möjlighet att välja UF-företagande i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
 70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lantbruksnäringens inflytande över naturbruksutbildningarna och att värna de sammanhållna naturbruksskolorna genom höjda kvalitetskrav och tillkännager detta för regeringen.
 71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet och tillkännager detta för regeringen.
 72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa meritpoäng för områdeskurser på yrkesprogram och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:976 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda vilka kurser som behöver införas och/eller utvecklas för att vi ska ha tillräckligt med dataspelsutvecklare samt kompetens framöver i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1014 av Thomas Morell m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa fler utbildningsplatser för yrkesförare och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1024 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1025 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för att förkorta yrkesprogrammen till två år och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att reformera och utveckla lärlingsutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga en utredning av styrningen av antalet platser på gymnasieprogrammen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att se över dimensioneringen av utbud och placeringen av gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för en utökad och förtydligad studievägledning i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att införa två nivåer i introduktionsprogrammet språkintröduktion på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta möjligheten att i större utsträckning anpassa undervisningen för särbegåvade elever i svensk gymnasieskola och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1063 av Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärlingsplatser och APL-platser bör beredas vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1082 av Camilla Brunsberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge företag en rimlig ekonomisk kompensation då de erbjuder lärlingsplatser på gymnasienivå som leder till en yrkesexamen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1093 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att NIU (nationellt godkända idrottsutbildningar) ska finnas kvar och fortsatt vara viktiga för ungdomars möjlighet till elitidrottande i kombination med gymnasiestudier och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1121 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kunskapen om kooperativt företagande i utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillgängliggöra kurser inom entreprenörskap exempelvis genom Ung Företagsamhet för fler gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1209 av Beatrice Timgren (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra programmering till ett eget obligatoriskt ämnesområde inom tekniska och naturvetenskapliga gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1226 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att estetiska ämnen bör återinföras på samtliga gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1471 av Amanda Lind m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa estetiska ämnen på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1550 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om promoverande av företagande i utbildningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet samt ha ett tydligare genusperspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1722 av Eva Lindh (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skolan ger elever kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1939 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1993 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla gymnasieskolor bör kunna erbjuda utbildning i entreprenörskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2001 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en yrkesskola och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till instrument som ger ett lyft för landets studie- och yrkesvägledning både för unga och senare i livet för att göra den mer jämställd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.